

ψις εἶναι, συχνά, γιὰ τὸν χωρικό μὴ εὐκαιρία νὰ «τσουκρήσῃ» τὸ πωτήρι, καὶ αὐτὴ τὴν εὐκαιρία δὲν πρέπει νὰ τοῦ τὴ στεροῦμε. Ἀργότερα, θὰ ὑπάρξῃ πάντα καιρὸς, δταν γίνετε ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ, νὰ ἐξηγήσετε πὼς τὸ στομάχι σας εἶναι κάπως εὐαίσθητο καὶ νὰ πῆτε στὸν φίλο σας κτηματῖα πὼς μόνον ὠρισμένες ὥρες τῆς ἡμέρας μπορεῖτε ν' ἀνθῆξετε τό οὐζο...

Τὸ νὰ γνωρίζῃ κανεὶς νὰ μιλῇ ὠραῖα, εἶναι χρήσιμο, ἀλλὰ τὸ νὰ ξεύρῃ νὰ ἀκούῃ, εἶναι ἀκόμη χρησιμώτερο. Καὶ ἡ σπουδαιότερη τέχνη εἶναι νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς νὰ φαίνεται πεπεισμένος γιὰ ἐκεῖνο, στὸ ὅποιο προσπάθησαν νὰ τὸν πείσουν.

Ὁ γεωργικός σύμβουλος πρέπει νὰ διδάξῃ πολλὰ πράγματα στὸν συνομιλητὴ του, ἀλλὰ καὶ αὐτός, ἐπίσης, ἔχει νὰ μάθῃ πολλά. Ὁ γεωργὸς δὲν εἶναι πρόσωπο τελείως ἄπειρο. Ἐχει παρατηρήσει πολλὰ πράγματα, γνωρίζει πολλά καὶ δὲν ζητεῖ παρὰ νὰ μάθῃ περισσότερα, ἐὰν αὐτοί, πού πρόκειται νὰ τὸν διδάξουν, μποροῦν νὰ τὸ ἐπιτύχουν, μὲ ἐπιδειξιότητα, χωρὶς νὰ πληγώσουν τὸ φιλότιμό του. Δὲν πρέπει νὰ τὸν μεταχειρίσθετε σὰν κατώτερο, ἀλλὰ σὰν ἴσο, πού ἀντιλαμβάνεται τὰ ἴδια πράγματα, ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὴ σκοπιὰ, καὶ πού ἀνταλλάσσει τὴ δική του πείρα μὲ τις γνώσεις τοῦ συμβούλου.

Ὁ χωρικός δὲν ἐμπιστεύεται τοὺς διανοούμενους. Συχνὰ ἔχει ἀπατηθῆ ἀπ' αὐτούς, πού μιλοῦν ὠραῖα καὶ πού τοῦ πωλοῦν λιπτάσματα ἢ πολιτικὰς ἰδέας· ἔτσι τοὺς θεωρεῖ ὄλους ἴδιους. Πρέπει νὰ ἀρχίσετε, λοιπόν, καταπολεμώντας αὐτὴ τὴ δυσπιστία του.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, ὁ συνομιλητὴς σας πιστεῖει ἐνδόμυχα, ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ μάθῃ ἀπὸ τις θεωρίας ἐνὸς γεωροῦ, πού μόλις βγῆκε ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Χωρὶς νὰ τὸν διαψεύσουμε, πρέπει νὰ τὸν προλάβουμε, δειχνοῦντάς του μὴ καλῶς ἐννοουμένη μετριοφροσύνη, τὴ μετριοφροσύνη ἐνὸς νέου ἀνθρώπου, πού ἔχει, πράγματι, πολλὰ νὰ μάθῃ, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς πρακτικούς.

Ἡ στάσις σας αὐτὴ θὰ ὑπερικήσῃ τὴν προληπτικὴ ἀμυνα τοῦ χωρικοῦ, ἐλευθερώνοντάς τον ἀπὸ τὸ «σύμπλεγμα κατωτερότητος», πού ἔχει, συγχρόνως δὲ θὰ προκαλέσῃ τὴν συμπάθειά του.

Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ διαψεύσουμε τὸν συνομιλητὴ μας· ἀλλ' ἂν ἀναγκασθούμε νὰ διαφρονήσουμε, αὐτό, τότε, πρέπει νὰ γίνεταί πάντοτε διακριτικὰ, μὲ πλάγιο τρόπο, χωρὶς νὰ τὸν ταπεινώσωμε.

Καλλίτερα ν' ἀναφέρῃ κανεὶς, γιὰ παραδειγματισμό, τὰ ἴδια του τὰ σφάλματα, παρὰ τις ἐπιτυχίες του. Ἡ ἀμίλλα εἶναι ἢ εὐγενικὴ μορφή τῆς ζήλιας. Ποτὲ δὲν λέ-

γουν σ' ἓνα χωρικό, ὅτι δὲν ἐργάζεται καλὰ ἢ ὅτι ἡ ἐργασία του δὲν εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἢ ἀεὶ εἰπῆτε μόνον ὅτι ὁ τάδε, πού δοκίμασε αὐτὴν ἢ ἐκείνη τὴ μέθοδο σπορᾶς ἢ ἄλλες μεθόδους, ἐπέτυχε ἀποτελέσματα, πού τοῦ ἔφεραν μεγαλύτερα κέρδη. Ὑστερα ἀπὸ αὐτό, δὲν χρειάζεται, παρὰ νὰ ἀφήσετε τὴν πληροφορία νὰ βρῇ τὸν δρόμο της. Ὁ συνομιλητὴ σας θὰ πληροφορηθῆ διακριτικὰ, θὰ συμμορφωθῆ, καὶ, ἀργότερα, θὰ ἐξηγήσῃ καὶ στοὺς ἄλλους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους θὰ εἴσετε καὶ σεις, πὼς πρέπει νὰ ἐνεργήσουν.

Δὲν πρέπει νὰ προβαίνετε σὲ δογματικὰς δηλώσεις, ἀλλὰ νὰ περιορίζεσθε σὲ συγκρίσεις καὶ νύξεις. Πρῶτα ν' ἀναφέρετε τι γίνεται ἄλλοι, πιδὸν πολλὸ χάριν περιεργίας, παρὰ γιὰ παράδειγμα, ἀπαριθμώντας τὰ ἀποτελέσματα πού ἐπέτυχαν καὶ τὰ κέρδη πού ἐπραγματοποίησαν οἱ ἄλλοι. Ἐξετάσετε, καὶ ρωτήσετε, γιὰ ποιὸν λόγο δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα στὴ δική σας περιοχὴ. Ἐκφράσετε καὶ σεῖς ἴδιος κάποιν ἀμφίβολα, γιὰ τὴν ἐνδεχομένη ἐπιτυχία τοῦ πειράματος, λέγοντας ὅτι τοῦτο θὰ ἐπιτύχῃ μόνον, ἂν ἐπιχειρηθῆ ἀπὸ κάποιον πρακτικό, πού θὰ λάβῃ εἰδικὰς ὁδηγίες γι' αὐτό. Ὑποδείξετε ὅτι κάποιος γεωργὸς θὰ μπορούσε νὰ κἀνῃ μιὰ δοκιμὴ σὲ ἓνα δύο ἐκτάρια γῆς γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ κάποιας μεθόδου. Ἄν ἡ δοκιμὴ δὲν ἐπιτύχῃ, τὸ λάθος εἶναι τοῦ συμβούλου· ἂν ἐπιτύχῃ, ὄλοι θὰ ἐπαινέσουν τὸν γεωργό. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼνας.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ συναντήσῃ πολλοὺς συζητητάς, πού ἡ στάσις τους εἶναι ἐχθρική καὶ πού εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ παραδεθοῦν ἢ νὰ κἀμουν τίποτε. Δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένετε νὰ τοὺς πείσετε γιὰ ὅτι ἔχουν σκοπὸ νὰ μὴ παραδεθοῦν. Πρέπει νὰ τοὺς κουβεντιάσετε γιὰ ὅποιοδήποτε ἄλλο θέμα καὶ νὰ προσπαθήσετε νὰ κερδίσετε τὴ συμπάθειά τους σ' ἄλλο πεδίο, ξένο πρὸς τὴ γεωργία. Χάρης σ' αὐτὴ τὴν συμπάθειαν, μπορεῖ, κάποιος μέρξ, νὰ αἰσθανοῦν τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀλλάξουν τὴ στάσις τους. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι, δὲν πρέπει νὰ δελεάσετε ὅτι προσέξατε τὴ μεταβολὴ αὐτὴ, ἀλλὰ ἀντίθετα, πρέπει νὰ παραδεχθῆτε τὴν ἐξέλιξι αὐτὴ, πειθοντάς τους καὶ πείθοντας καὶ τὸν ἐαυτό σας, ὅτι δὲν ἔχουν καθόλου ἀλλάξει καὶ ὅτι ἡ καινοὶργια στάσις τους ἀποτελεῖ μιὰ λογικὴ συνέχεια καὶ συνέπεια στὴν παλαιὰ τους ἀντίληψιν καὶ θέσιν.

Ἄν δὲν ὑπάρχῃ ἔδαφος συνεννοήσεως μὲ τοὺς παλαιούς, πρέπει ν' ἀπευθυνθῆτε στους νέους.

Οἱ νέοι γεωργοὶ εἶναι ὄλοι ὁπαδοὶ τεχνικῆς πρόοδου. Ἀντιλαμβάνονται ὅτι χωρὶς τὴν τεχνικὴ πρόοδο, οἱ ὅροι τοῦ ἐπαγγέλ-